

Особливості обліку операцій з основними засобами в банках України

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та методичних засад обліку операцій із придбання основних засобів банків.

Метою написання статті є:

- дослідження та узагальнення підходів до визначення сутності основних засобів, зокрема, банківських основних засобів та їх класифікації для цілей бухгалтерського обліку;
- дослідження особливостей обліку операцій із придбання основних засобів банків.

Методологія проведення роботи. У процесі дослідження використано: діалектичний метод пізнання – для розкриття сутності основних засобів, як економічної категорії; метод індукції та дедукції – для оцінки сучасного стану та виявлення тенденцій подальшого розвитку обліку основних засобів.

Результати роботи. Узагальнено підходи до визначення сутності поняття «основні засоби». Досліджена класифікація основних засобів для цілей бухгалтерського обліку. Проаналізований чинний порядок відображення в бухгалтерському обліку операцій із придбання основних засобів банків.

Висновки. Результати дослідження свідчать про те, що на сьогодні так і немає єдиного підходу до визначення сутності поняття «основні засоби». Дана проблема призводить до неоднозначності та суперечливості трактувань понять та спричиняє проблемні питання в процесі правового регулювання діяльності банків. Незважаючи на численні публікації, на сьогодні також немає єдиного підходу до класифікації основних засобів, які відрізняються між собою за обсягом інформації, яка надається. Правильна однозначна класифікація є необхідною умовою достовірного відображення в обліку операцій з основними засобами банків України.

Ключові слова: облік, основні засоби, банк.

ЗОРИНА Е.А.,
ПЕТРАКОВСКАЯ Е.В.

Особенности учета операций с основными средствами в банках Украины

Предмет исследования – совокупность теоретических и методических основ учета операций по приобретению основных средств банков.

Целью написания статьи является:

- исследование и обобщение подходов к определению сущности основных средств, в частности, банковских основных средств и их классификации для целей бухгалтерского учета;
- исследование особенностей учета операций по приобретению основных средств банков.

Методология проведения работы. В процессе исследования использованы: диалектический метод познания – для раскрытия сущности основных средств, как экономической категории; метод индукции и дедукции – для оценки современного состояния и выявления тенденций дальнейшего развития учета основных средств.

Результаты работы. Обобщены подходы к определению сущности понятия «основные средства». Исследована классификация основных средств для целей бухгалтерского учета. Проанализирован действующий порядок отражения в бухгалтерском учете операций по приобретению основных средств банков.

Выводы. Результаты исследования свидетельствуют о том, что на сегодня так и нет единого подхода к определению сущности понятия «основные средства». Данная проблема приводит к неоднозначности и противоречивости трактовок понятий и вызывает проблемные вопросы в

процессе правового регулювання діяльності банків. Несмотря на многочисленные публикации, на сегодня также нет единого подхода к классификации основных средств, которые отличаются между собой по объему информации. Правильная классификация является необходимым условием достоверного отражения в учете операций с основными средствами банков Украины.

Ключевые слова: учет, основные средства, банк.

ZORINA E.A.,
PETRAKOVSKAYA E.V.

Features of accounting for operations with fixed assets in banks of Ukraine

The subject of the study is a set of theoretical and methodical bases for accounting for transactions for the acquisition of fixed assets of banks.

The purpose of writing the article is:

- research and generalization of approaches to the definition of the essence of fixed assets, in particular, banking fixed assets and their classification for accounting purposes;
- the study of the characteristics of accounting for operations for the acquisition of fixed assets of banks.

Work methodology. In the process of research, the following methods were used: the dialectical method of cognition – to reveal the essence of the main means, as an economic category; the method of induction and deduction – to assess the current state and identify trends in the further development of accounting for fixed assets.

Results of work. Approaches to the definition of the essence of the concept of «fixed assets» are generalized. The classification of fixed assets for accounting purposes is investigated. An analysis of the current procedure for the accounting of transactions for the acquisition of fixed assets of banks is reflected in the accounting.

Conclusions. The results of the study indicate that today there is no single approach to the definition of the essence of the concept of «fixed assets». This problem leads to ambiguity and contradictory interpretations of the concepts and raises problematic issues in the process of legal regulation of banks. Despite numerous publications, today there is also no single approach to the classification of fixed assets, which differ in terms of the volume of information. The correct classification is a prerequisite for a reliable reflection in transactions with the main assets of Ukrainian banks.

Key words: accounting, fixed assets, bank.

Постановка проблеми. Виконуючи на ринку роль фінансового посередника, банк здійснює операції, які мають свою специфіку обліку, і тому їх облікові механізми відрізняються від облікових процедур інших суб'єктів господарювання. Від правильного та раціонального обліку основних засобів залежить процес їх відтворення, поповнення, оновлення та в кінцевому підсумку – забезпеченість банку конкурентоспроможними, сучасними основними засобами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теоретичних положень та методологічних підходів до проблем обліку в банках, зокрема, основних засобів, зробили провідні вчені-економісти: С.А. Алексеєнко [1], Н.Б. Литвин [5], Г.П. Табачук, О.М. Сарахман, Т.М. Бречко [11] та інші. Аналіз результатів до-

сліджень науковців свідчить, що розробки з розкриття цих питань відображають ґрунтовне розуміння проблем. Проте низка питань недостатньо досліджені й залишаються не вирішеними.

Метою статті є:

- дослідження та узагальнення підходів до визначення сутності поняття основних засобів, зокрема, банківських основних засобів та їх класифікації для цілей бухгалтерського обліку;
- дослідження особливостей обліку основних засобів банків.

Виклад основного матеріалу. В умовах розвитку нових технологій ускладнюється діяльність банку. Змінюється склад та структура основних засобів, виникає потреба у їх більш гнучкому та адекватному обліку, для отримання інформації, яка відповідає вимогам ринку і потребам користувачів.

Для найповнішого вивчення особливостей обліку основних засобів в банках має надзвичайно важливе значення розкриття їх економічної сутності.

Розкриваючи зміст терміну «основні засоби», стикаємось з розмаїттям трактувань, що зустрічаються в нормативно – правових документах.

Відповідно до Податкового кодексу [9] основні засоби – це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

Згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [10].

З.В. Задорожний зазначає, що підприємство може придбати активи у вигляді обладнання, інструменту, інвентарю, утримувати їх і не використовувати деякий час. Тоді до моменту введення активів в експлуатацію їх обліковуватимуть як капітальні інвестиції, а не у складі інших необоротних матеріальних активів. Отже, науковець робить висновок, що у визначення основних засобів, яке наведене в П(С)БО 7 «Основні засоби», необхідно ввести доповнення, із урахуванням якого основні засоби – це введені в експлуатацію матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використан-

ня (експлуатації) яких – більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [2].

Результати дослідження свідчать, що деякі розбіжності у визначенні терміну «основні засоби» проявляються в залежності від того, в якій сфері діяльності вони використовуються.

Так, в Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України основні засоби – це матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг (оренду) іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [3].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» визначає основні засоби, як матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року [8].

Задля досягнення відповідності національних джерел світовим у визначенні терміну «основні засоби» вважаємо за доцільне звернутися до МСБО 16 «Основні засоби», згідно з яким основні засоби – це матеріальні об'єкти, що їх: утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду або для адміністративних цілей; використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду [7].

Співставивши дане визначення з тим, що запропоноване в П(С)БО 7 «Основні засоби» [10], можемо стверджувати, що має місце відповідність національних стандартів міжнародним, окрім того, що в національному нормативно – правовому документі зазначено, що основні засоби підприємство утримує також для здійснення соціально – культурних функцій.

Розкриваючи зміст терміну «основні засоби», бачимо величезне розмаїття трактувань та підходів, що зустрічаються в банківській економічній літературі.

Багато економістів погоджуються з визначенням терміна «основні засоби», що наведений у нормативно – правових документах, інші пропонують власні підходи.

Так, Н. Б. Литвин [5], Г.П. Табачук, О.М. Са-рахман, Т.М. Бречко [11] розкривають сутність основних засобів в банках відповідно до Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України [3].

С.А. Алексеєнко вважає, що основні засоби – це матеріально-майнові цінності, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у

сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері, зберігають початковий зовнішній вигляд (форму) та поступово зношуються протягом тривалого періоду [1].

Необхідною умовою достовірного відображення в обліку основних засобів є правильна од-нозначна їх класифікація, яка також забезпе-чує аналіз структури основних засобів і дозволяє

Таблиця 1. Класифікація груп основних засобів для цілей бухгалтерського обліку в національних та міжнародних нормативно – правових документах

Групи основних засобів	ПСБО 7 «Основні засоби» [10]	Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України [3]	МСБО 16 «Основні засоби» [7]	Національне Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» [8]
Основні засоби	+	+	-	+
Земля	-	-	+	-
Земля та будівлі	-	-	+	-
Кораблі	-	-	+	-
Літаки	-	-	+	-
Автомобілі	-	-	+	-
Меблі та приладдя	-	-	+	-
Офісне обладнання	-	-	+	-
Земельні ділянки	+	+	-	+
Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	+	-	-	-
Капітальні витрати на поліпшення земель	-	-	-	+
Будівлі, споруди та передавальні пристрої	+	+	-	+
Машини та обладнання	+	+	+	+
Транспортні засоби	+	+	-	+
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	+	+	-	-
Інструменти, прилади, інвентар	-	-	-	+
Тварини	+	-	-	+
Багаторічні насадження та плодоносні рослини	+	-	-	+
Інші основні засоби	+	+	-	+
Інші необоротні матеріальні активи	+	+	-	+
Бібліотечні фонди	+	+	-	+
Музейні фонди	-	-	-	+
Малоцінні необоротні матеріальні активи	+	+	-	+
Тимчасові (нетитульні) споруди	+	+	-	-
Природні ресурси	+	-	-	+
Інвентарна тара	+	-	-	+
Предмети прокату	+	-	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	-	+	-	-
Білизна, постільні речі, одяг та взуття	-	-	-	+
Необоротні матеріальні активи спеціального призначення	-	-	-	+

Джерело: складено на основі: [3,7,8,10].

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

оцінювати рівень їх використання в розрізах, що відповідають потребам керівництва банку.

Класифікація груп основних засобів для цілей бухгалтерського обліку в національних та міжнародних нормативно – правових документах наведена в табл. 1.

Щодо класифікації основних засобів в нормативно – правових документах, є деякі відмінності, наприклад у МСБО 16 наведені приклади окремих класів активів, а саме: земля; земля та будівлі; машини та обладнання; кораблі; літаки; автомобілі; меблі та приладдя; офісне обладнання [7].

В той час, як згідно П(С)БО 7 основні засоби класифікують за такими групами:

1. основні засоби (земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі);

тварини; багаторічні насадження та плодоносні рослини; інші основні засоби);

2. інші необоротні матеріальні активи (бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; тимчасові (нетитульні) споруди; природні ресурси; інвентарна тара; предмети прокату; інші необоротні матеріальні активи) [10].

В Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів також класифікують основні засоби за двома групами: основні засоби та інші необоротні матеріальні активи [6].

В Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України для цілей бухгалтерського обліку основні засоби класифікують за трьома групами:

а) основні засоби: земельні ділянки; будинки, споруди і передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); інші основні засоби;

Таблиця 2. Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів

Групи основних засобів	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
група 1 – земельні ділянки	–
група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
група 3 – будівлі, споруди, передавальні пристрої	20 15 10
група 4 – машини та обладнання	5
З них:	
електронно–обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 6000 гривень	2
група 5 – транспортні засоби	5
група 6 – інструменти, прилади, інвентар, меблі	4
група 7 – тварини	6
група 8 – багаторічні насадження	10
група 9 – інші основні засоби	12
група 10 – бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України	–
група 11 – малоцінні необоротні матеріальні активи	–
група 12 – тимчасові (нетитульні) споруди	5
група 13 – природні ресурси	–
група 14 – інвентарна тара	6
група 15 – предмети прокату	5
група 16 – довгострокові біологічні активи	7

Джерело: складено на основі: [9].

б) інші необоротні матеріальні активи: бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; тимчасові (нетитульні) споруди; інші необоротні матеріальні активи;

в) незавершені капітальні інвестиції [3].

В Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» основні засоби класифікують за такими групами:

1. основні засоби (земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель; будинки, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар; тварини, багаторічні насадження та плодonoсні рослини; інші основні засоби);

2. інші необоротні матеріальні активи (музейні фонди; бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; білизна, постільні речі, одяг та взуття; природні ресурси; інвентарна тара; необоротні матеріальні активи спеціального призначення; інші необоротні матеріальні активи) [8].

В Податковому кодексі [9] також представлена класифікація основних засобів (табл. 2), яка піс-

ля його прийняття, наближена до бухгалтерського обліку. Податковий кодекс разом з класифікацією основних засобів та інших необоротних активів регламентує також мінімально допустимі строки їх корисного використання.

Результати аналізу банківської економічної літератури, також свідчать, що серед науковців немає єдиного підходу до класифікації основних засобів.

Г.П. Табачук, О.М. Сарахман, Т.М. Бречко виділяють такі групи основних засобів: земельні ділянки; будинки, споруди і передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); інші основні засоби [11].

Н. Б. Литвин класифікує основні засоби за такими ж групами, як наведені в Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України [5].

С.А. Алексеєнко за функціональним призначенням розрізняє операційні основні засоби, що беруть безпосередньо участь у банківській діяльності або сприяють її здійсненню (будівлі, споруди, силові машини, обладнання, робочі маши-

Таблиця 3. Призначення та ознаки рахунків розділів 44 «Основні засоби» та 45 «Інші необоротні матеріальні активи» 4 класу «Фінансові та капітальні інвестиції»

Рахунок		Назва	Призначення
код	ознака		
Розділ 44 «Основні засоби»			
Група 440 «Основні засоби»			
4400	A	Основні засоби	Облік вартості власних основних засобів
4409	КА	Знос основних засобів	Облік сум зносу основних засобів
Група 441 «Інвестиційна нерухомість»			
4410	A	Інвестиційна нерухомість	Облік вартості інвестиційної нерухомості
4419	КА	Знос інвестиційної нерухомості	Облік сум зносу інвестиційної нерухомості
Група 443 «Капітальні інвестиції за основними засобами»			
4430	A	Капітальні інвестиції за незавершеним будівництвом і за невведеними в експлуатацію основними засобами	Облік сум капітальних інвестицій за незавершеним будівництвом, придбаними основними засобами, що потребують поліпшення та не введені в експлуатацію
4431	A	Обладнання, що потребує монтажу	Облік вартості придбаного банком обладнання, що потребує монтажу
Розділ 45 «Інші необоротні матеріальні активи»			
Група 450 «Інші необоротні матеріальні активи»			
4500	A	Інші необоротні матеріальні активи	Облік вартості інших необоротних матеріальних активів
4509	КА	Знос інших необоротних матеріальних активів	Облік сум нарахованого зносу інших необоротних матеріальних активів
Група 453 «Капітальні інвестиції за необоротними активами, що отримані в лізинг (оренду)»			
4530	A	Капітальні інвестиції за необоротними активами, що отримані в лізинг (оренду)	Облік сум капітальних інвестицій за необоротними активами, що отримані в лізинг (оренду)

Джерело: складено на основі: [4].

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

ни і обладнання, що діють у сфері матеріального виробництва) і неопераційні основні засоби, що не беруть безпосередньо або опосередковано участі у банківській діяльності та призначені в основному для обслуговування комунальних, культурнопобутових потреб працівників банку (будівлі, споруди, обладнання, машини і апаратури тощо, що використовуються у невиробничій сфері) [1].

ти тощо, що використовуються у невиробничій сфері) [1].

Бухгалтерський облік операцій з основними засобами в банках здійснюється за рахунками Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, який складається з дев'яти класів:

1) клас 1. Казначейські та міжбанківські операції;

Таблиця 4. Кореспонденція рахунків обліку операцій із придбання основних засобів

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Придбання основних засобів за національну валюту		
1.1	передоплата	3510	1001, 1200, 2600, 2620, 2650
1.2	капітальні інвестиції за не-введеними в експлуатацію основними засобами	4430, 4431	3510
1.3	визнання основних засобів у балансі банку	4400, 4500	3510, 4430, 4431
2	Придбання основних засобів за іноземну валюту		
2.1	передоплата	3510	1500 – на суму в іноземній валюті
2.2	визнання основних засобів у балансі банку	3800 4400, 4500 4430, 4431	3510 – на суму в іноземній валюті 3801 – на суму в гривнях за офіційним курсом гривні до іноземних валют на дату перерахування коштів в іноземній валюті
3	Придбання об'єкта основних засобів в обмін на подібний		
3.1	залишкова вартість переданого активу дорівнює його справедливій вартості	4409, 4509 4400, 4500	4400, 4500 – на суму зносу переданого активу 4400, 4500 – на залишкову вартість переданого і первісну отриманого активу
3.2	залишкова вартість переданого активу перевищує його справедливу вартість	4409, 4509 4400, 4500 7490	4400, 4500 – на суму зносу переданого активу 4400, 4500 – на справедливу вартість переданого і первісну отриманого активу 4400, 4500 – на різницю між залишковою і справедливою вартістю переданого активу
4	Придбання об'єкта основних засобів в обмін на неподібний об'єкт		
4.1	залишкова вартість переданого активу дорівнює його справедливій вартості	4409, 4509 4400, 4500	4400, 4500 – на суму зносу переданого активу 4400, 4500 – на залишкову вартість переданого і первісну отриманого активу
4.2	залишкова вартість переданого активу перевищує його справедливу вартість	4409, 4509 4400, 4500 7490	4400, 4500 – на суму зносу переданого активу 4400, 4500 – на справедливу вартість переданого і первісну отриманого активу 4400, 4500 – на різницю між залишковою і справедливою вартістю переданого активу
4.3	збільшення (зменшення) первісної вартості об'єкта активу, отриманого під час обміну, на суму сплачених (отриманих) грошових коштів	4400, 4500 або 1200, 2600, 2620, 2650	1200, 2600, 2620, 2650 – на суму сплачених грошових коштів 4400, 4500 – на суму одержаних грошових коштів

Джерело: складено на основі: [3].

Примітка до табл. 4

Назви рахунків, що використовуються для обліку операцій із придбання основних засобів: 3510 «Дебіторська заборгованість з придбання активів»; 1001 «Банкноти та монети в касі банку»; 1200 «Кореспондентський рахунок банку в Національному банку»; 2600 «Кошти на вимогу суб'єктів господарювання»; 2620 «Кошти на вимогу фізичних осіб»; 2650 «Кошти на вимогу небанківських фінансових установ»; 1500 «Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках»; 3800 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів»; 3801 «Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів»; 7490 «Негативний результат від вибуття нематеріальних активів та основних засобів».

- 2) клас 2. Операції з клієнтами;
- 3) клас 3. Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання;
- 4) клас 4. Фінансові та капітальні інвестиції;
- 5) клас 5. Капітал банку;
- 6) клас 6. Доходи;
- 7) клас 7. Витрати;
- 8) клас 8. Управлінський облік;
- 9) клас 9. Позабалансові рахунки [4].

Для обліку основних засобів використовуються рахунки 4 класу «Фінансові та капітальні інвестиції» розділу 44 «Основні засоби». Інші необоротні матеріальні активи обліковуються за рахунками розділу 45 «Інші необоротні матеріальні активи» (табл. 3).

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції з основними засобами та іншими необоротними матеріальними активами банків України визначає Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України [3].

Придбані основні засоби визнаються за первісною вартістю, яка складається з таких витрат:

- суми, що сплачується постачальникам активів (з вирахуванням торговельних знижок) та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційних зборів, державного мита та аналогічних платежів, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються банку);
- витрат зі страхування ризиків, пов'язаних з доставкою основних засобів;
- витрат на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів;
- інших витрат, що безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання за призначенням [3].

Первісна вартість об'єкта основних засобів, отриманого в обмін на подібний об'єкт, дорівнює залишковій вартості переданого об'єкта основних засобів. Якщо залишкова вартість переданого об'єкта перевищує його справедливую вартість, то різниця відображається за рахунками витрат. Первісною вартістю об'єкта основних засобів, отриманого в обмін на подібний об'єкт, є справедлива вартість переданого об'єкта.

Первісна вартість об'єкта основних засобів, отриманого в обмін (або частковий обмін) на неподібний об'єкт, дорівнює справедливій вартості переданого об'єкта основних засобів, збільшеній (зменшеній) на суму грошових коштів або їх еквівалентів, що були передані (отримані) під час обміну.

Кореспонденція рахунків з обліку придбання основних засобів відображена в табл. 4.

Висновки

Результати дослідження свідчать про те, що на сьогодні так і немає єдиного підходу до визначення сутності поняття «основні засоби». Дана проблема призводить до неоднозначності та суперечливості трактувань понять та спричиняє проблемні питання в процесі правового регулювання діяльності банків. Незважаючи на численні публікації, на сьогодні також немає єдиного підходу до класифікації основних засобів, які відрізняються між собою за обсягом інформації, яка надається, ступенем укрупненості та деталізації. Розширення та поглиблення класифікації основних засобів необхідно виконувати для того, щоб привести у відповідність до однозначного трактування понять, повнішого і глибшого вивчення теорії та практики операцій з основними засобами в банках України. Правильна однозначна класифікація є необхідною умовою достовірного відображення в обліку операцій з основними засобами.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках: навчальний посібник / Алексеєнко С.А. – К. : Аграрна освіта, 2014. – 418 с.
2. Задорожний З.В. Проблеми обліку основних засобів та капітальних інвестицій // Бухгалтерський облік і аудит. – 2002. – № 7. – С. 18 – 20.
3. Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, затверджена Постановою НБУ від 20.12.2005 р. № 480 (із змінами) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06>. – Назва з екрана.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (із змінами) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. – Назва з екрана.

5. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ) [Текст] : підручник / Н. Б. Литвин. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К.: «Центр учбової літератури», 2017. – 676 с.

6. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561 (із змінами) [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293623&cat_id=293536. – Назва з екрана.

7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_014. – Назва з екрана.

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>

9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Назва з екрана.

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 (із змінами) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>. – Назва з екрана.

11. Табачук Г. П., Сарахман О. М., Бречко Т. М. Фінансовий облік у банках: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 424 с.

References

1. Accounting and reporting in commercial banks: a manual / Alekseenko S.A. – K.: Agrarian Education, 2014 – 418 pp.

2. Zadorozhny Z.V. Problems of accounting for fixed assets and capital investments // Accounting and auditing. – 2002. – No. 7. – P. 18 – 20

3. Instruction on the accounting of fixed assets and intangible assets of Ukrainian banks, approved by the NBU Resolution No. 480 of 20.12.2005 (as amended) [Electronic resource] / The Verkhovna Rada of Ukraine. – Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06>. – Title from the screen.

4. Instruction on the application of the plan of accounting of assets, capital, liabilities and business operations of

enterprises and organizations, approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated November 30, 1999 No. 291 (as amended) [Electronic resource] / Verkhovna Rada of Ukraine. – Mode of access: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. – Title from the screen.

5. Litvin N. B. Financial Accounting in Banks (in the context of IFRS) [Text]: Textbook / N. B. Litvin. – [2nd form., Add. and processing.]. – K.: «Center for Educational Literature», 2017 – 676 pp.

6. Methodological recommendations for the accounting of fixed assets, approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated September 30, 2003 No. 561 (as amended) [Electronic resource] / Ministry of Finance of Ukraine. – Access mode: http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293623&cat_id=293536. – Title from the screen.

7. International Standard of Accounting 16 «Fixed Assets» as of 01.01.2012 [Electronic resource] / Verkhovna Rada of Ukraine. – Mode of access: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_014. – Title from the screen.

8. The National Public Accounting Standards (Standard) 121 in the State Property Fund «Fixed Assets», approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 12.10.2010 No. 1202 [Electronic resource] / Verkhovna Rada of Ukraine. – Mode of access: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>

9. The Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 № 2755-VI (as amended) [Electronic resource] / The Verkhovna Rada of Ukraine. – Mode of access: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Title from the screen.

10. Regulation (standard) of accounting 7 «Fixed assets», approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine of 27.04.2000, number 92 (as amended) [Electronic resource] / Verkhovna Rada of Ukraine. – Mode of access: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>. – Title from the screen.

11. Tabachuk GP P., Sarahman A. M., Brechko T. M. Financial accounting in banks: Teaching. manual – K.: Center for Educational Literature, 2010. – 424 pp.

Дані про авторів

Зоріна Олена Анатоліївна,

д.е.н., професор кафедри обліку та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту
e-mail: alena07080978@gmail.com

Петраковська Олена Володимирівна,

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту
e-mail: petrakov-elena@ukr.net

Данные об авторах**Зорина Елена Анатольевна,**

д.э.н., профессор кафедры учета и налогообложения, Национальная академия статистики, учета и аудита

e-mail: alena07080978@gmail.com

Петраковская Елена Владимировна,

к.э.н., доцент кафедры учета и налогообложения, Национальная академия статистики, учета и аудита

e-mail: petrakov-elena@ukr.net

Data about authors**Elena Zorina,**

Doctor of Economics, Professor Department of Accounting and Taxation

National Academy of Statistics, Accounting and Audit

e-mail: alena07080978@gmail.com

Elena Petrakovskaya,

PhD, Associate Professor Department of Accounting and Taxation

National Academy of Statistics, Accounting and Audit

e-mail: petrakov-elena@ukr.net

УДК 336.02

DOI: 10.5281/zenodo.3335923

СОТНІЧЕНКО О.А.,

ГНАТЕНКО О.А.

Концептуальні засади регулювання акцизного оподаткування в Україні

Предмет дослідження: оподаткування акцизним податком в Україні та його особливості.

Мета дослідження: проаналізувати особливості здійснення непрямого оподаткування в Україні на прикладі акцизного податку.

Методологія проведеної роботи: пошуковий по наявній методичній та науковій літературі із аналізом знайденого матеріалу, з'ясування причинно-наслідкових зв'язків, аналіз документації та результатів діяльності дослідників з проблеми проведеного дослідження.

Результати роботи: стаття є дослідженням такого виду непрямих податків в Україні як акцизний податок. Окреслено роль акцизного податку у формуванні бюджетних надходжень. Проаналізовано в динаміці зростання частки акцизного податку. Автором визначені зміни у нормативно-правовій базі, які вплинули на порядок нарахування акцизного податку.

Висновки: зміни у нормативно-правових документах, які регламентують порядок нарахування акцизного податку та його стягнення, нададуть можливість: покращити процедуру справляння непрямих податків, гарантувати стабільність надходжень до різномірних бюджетів та результативність, простоту в адміністративному процесі; зменшити тінізацію економіки, оптимізувати податкове законодавство, зберегти систему фінансового стимулювання для компаній-експортерів, зменшити соціальне навантаження та обумовити на законодавчому рівні оптимальне співвідношення між непрямыми податками.

Ключові слова: податок, акцизний податок, бюджет, виплати, відсоткова ставка.

СОТНІЧЕНКО Е.А.,

ГНАТЕНКО Е.А.

Концептуальные основы регулирования акцизного налогообложения в Украине

Предмет исследования: обложение акцизным налогом в Украине и его особенности.

Цель исследования: проанализировать особенности осуществления косвенного налогообложения в Украине на примере акцизного налога.

Методология проведенной работы: поисковый по имеющейся методической и научной литературе с анализом найденного материала, выяснение причинно-следственных связей, анализ документации и результатов деятельности исследователей по проблеме проводимого исследования.